

PVN izmaiņas ES tuvākajā nākotnē (1) (1/34/18)

ES iekasētā PVN apjoms ik gadu krītas sakarā ar PVN krāpšanu un izvairīšanos no PVN maksāšanas, kā arī komersantu bankrota, maksātnespējas vai normatīvo aktu prasību neizpildes dēļ. Šajā rakstā – par Eiropas Komisijas ierosinātajām izmaiņām PVN piemērošanā, kam jāveicina PVN plāisas mazināšanās nākotnē.

Cīņa pret PVN krāpšanu iekšzemes darījumos

Apgrieztās PVN maksāšanas kārtība iekšzemē ir ieviesta atbilstoši Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 199.a un 199.b pantam. Šīs kārtības (reversa) mērķis ir apkarot PVN masveida izkrāpšanu, ko īsteno piegādātājs, kurš saņem PVN summas no klienta un pazūd, nesamaksājis iekasēto PVN nodokļu administrācijai. Vienlaikus klients, rīkojoties labticīgi vai krāpjoties, var atskaitīt piegādātājam samaksāto PVN, izmantojot PVN deklarāciju.

Reversa gadījumā par PVN nomaksu ir atbildīgs tas nodokļa maksātājs, kurš saņēmis piegādi. Ievērojot direktīvā noteikto ieviešanas procedūru, šo kārtību var piemērot sarakstā iekļautām piegādām, turklāt PVN reversa piemērošanas laiks visām dalībvalstīm ir ierobežots līdz šā gada 31. decembrim.

Šā gada 3. augustā Padomei un Eiropas Parlamentam iesniegtajā ziņojumā, kurš balstās uz dalībvalstu, lielo uzņēmumu, konsultāciju sabiedrību un akadēmisko aprindu pārstāvju aptauju, Komisija atzīst, ka reverss ir noderīgs instruments cīņā pret PVN izkrāpšanu, un ierosina pagarināt tā piemērošanu līdz 2022. gada 30. jūnijam.

Arī aptaujātie kopumā uzskata reversu par ļoti efektīvu ieroci cīņā pret PVN izkrāpšanu konkrētā nozarē, kurš veicina gan tirgotāju skaita samazināšanos melnajā tirgū, gan godīgas konkurences atjaunošanu nozarēs, vienlaikus palīdzot uzņēmumiem samazināt darījumu PVN risku novērtēšanas izdevumus un PVN strīdu izmaksas, kā arī uzlabot naudas plūsmu.

Trūkums ir PVN reversa darbības īslaicīgais efekts, turklāt tas mazina krāpšanu tikai konkrētā nozarē, nereti veicinot krāpnieku pārorientēšanos uz palīgnozarēm vai citām nozarēm, vai pat citām dalībvalstīm. Aptaujātās personas arī norāda, ka nozares uzņēmumiem bieži vien ir jāievēro sarežģīti atbilstības noteikumi, kas palielina reversa nepareizas piemērošanas vai nepiemērošanas risku. Kā apgrūtinājumu šo kārtību min arī tie uzņēmumi, kas darbojas dažādās dalībvalstīs, jo PVN reversa piemērošanas noteikumi dalībvalstīs var būt atšķirīgi, tādēļ pastāv atšķirīga rēķinu sagatavošanas kārtība, kas rada papildu administratīvo slogu. Šādi uzņēmumi sliecas atbalstīt vienotas pieejas ieviešanu visā ES. Kā trūkums tiek norādīts arī papildu izmaksas, ko rada izmaiņas grāmatvedības un kases sistēmās, rēķinu sagatavošanā, personāla apmācībā utt.

Konstatējot to pašu uzņēmumu migrāciju no nozares, kurā ir ieviests PVN reverss, uz citu nozari, Komisija vēlreiz norāda, ka dalībvalstīm ir paralēli jāievieš citi pasākumi, kas risina PVN krāpšanas problēmu.

Šā gada 13. jūlijā notikušajā ES Ekonomisko un finanšu jautājumu padomes (ECOFIN) sanāksmē dalībvalstis joprojām nespēja vienoties par PVN samazinātās likmes piemērošanu e-publikācijām un iekšzemes PVN reversa piemērošanu.¹

(turpmāk – par Komisijas priekšlikumiem PVN krāpšanas mazināšanai, veicot darījumus ES teritorijā)

¹ Eiropas Komisijas 2016. gada 21. decembra priekšlikums iekšzemes darījumos starp diviem nodokļa maksātājiem piemērot PVN reversu, ja darījuma vērtība pārsniedz 10 000 euro